

Lp Marko Pomerants
Põhiseaduskomisjoni esimees
Riigikogu
põhiseaduskomisjon@riigikogu.ee

Teie: 02.05.2018 nr 1-1/13-616/1

Meie: 14.04.2018 nr 1.2.-4/18/1174

Eelnõule arvamuse avaldamine

Tänan, et andsite mulle võimaluse esitada seisukohad isikuandmete kaitse seaduse eelnõule (616 SE). Viitan läbivalt määrusele nr 2016/679 kui üldmäärusele ning direktiivile nr 2016/680 kui direktiivile.

1. Eelnõu § 2. Seaduse reguleerimisala

- 1.1. Eelnõu § 2 punktis 2 on märgitud, et kavandatavat seadust ning üldmäärust kohaldatakse põhiseaduslikele institutsioonidele niivõrd, kui võrd see ei puuduta nende põhiseaduslike ülesannete täitmist ega ole reguleeritud neid puudutavates eriseadustes.
- 1.2. Põhiseaduslike ülesannete täitmise välistus on igati asjakohane. Siiski juhin tähelepanu, et selle lauselõpu tõttu („ega ole reguleeritud neid puudutavates eriseadustes“) on sisuliselt kõigi põhiseaduslike asutuste tegevus kavandatava seaduse ning üldmääruse kohaldamisalast väljas, kuna valdkondlikud eriseadused reguleerivadki ka nende asutuste tegevust.
- 1.3. Ei ole mõistlik välistada isikuandmete kaitse reeglite kohaldamisalast põhiseaduslike institutsioonide (õigemini: neid teenindavate kantseleide) kogu tegevus – näiteks omaenda personali- ja dokumendihalduse korraldamisel.
- 1.4. **Ettepanek:** jätta välja selle punkti lauselõpp „ega ole reguleeritud neid puudutavates eriseadustes“.

2. Eelnõu § 5. Isikuandmete töötlemine akadeemilise, kunstilise ja kirjandusliku eneseväljenduse tarbeks

- 2.1. Üldmäärus art. 85 lubab liikmesriigil kehtestada erisusi akadeemilise, kunstilise ja kirjandusliku eneseväljenduse osas, sh sõltumatu järelevalve alal.
- 2.2. Ministreeriumidele esitatud algeelnõu seletuskirja kohaselt oli selle paragrahvi üle järelevalve teostamine määratud kohtule. See oli mõistlik valik, mis arvestas, et vaidlused loomevabaduse ja andmekaitse kohaldamisala piirimailt on keerulised ning oluliselt laiemad kui andmekaitse. Taolisi vaidlusi lahendatakse võlaõigusseaduse § 1046 ja/või 1047 alusel. Haldusorgani kontrolli loomevabaduse teostamise sisu üle on demokraatlikus ühiskonnas raske põhjendada.
- 2.3. Riigikogule esitatud eelnõust/seletuskirjast järeldub, et kontrollijaks on Andmekaitse Inspektsioon (AKI). Paragrahvi sisu on tühi - ainus loomevabadusega seotud erisus on, et andmetöötlus ei tohi inimest ülemääraselt kahjustada.
- 2.4. **Ettepanek:** jätta § 6 eelnõust välja.

3. Eelnõu § 6. Isikuandmete töötlemine teadus-, ajaloouringu ja riikliku statistika vajadusteks

- 3.1. Lõikes 4 on märgitud, et kui teadusuuring põhineb eriliiki isikuandmetel, siis

„kontrollib vastava valdkonna eetikakomitee eelnevalt käesolevas paragrahvis sätestatud tingimuste täitmist. Kui teadusvaldkonnas puudub eetikakomitee, siis kontrollib nõuete täitmist Andmekaitse Inspektsioon.“.

- 3.2. Varasemalt oli eelnõu sõnastatud sel moel, et tegemist ei olnud igasuguse eetikakomiteega, vaid eetikakomiteega, mis asutatud seaduse alusel. Ka kehtiva IKS §-s 16 on märgitud, et AKI loamenetluse protsessis AKI kuulab „vastavas valdkonnas seaduse alusel loodud eetikakomitee olemasolu korral eelnevalt ära ka nimetatud eetikakomitee seisukoha.“.
- 3.3. Seetõttu soovitan edaspidiselt säilitada nõude, et sellekohane eetikakomitee peab olema seaduse alusel loodud. **Ettepanek:** muuta eelnõu § 6 lõike 4 sõnastust järgnevalt: „Kui teadusuuring põhineb eriliiki isikuandmetel, siis kontrollib vastavas valdkonnas seaduse alusel loodud eetikakomitee eelnevalt käesolevas paragrahvis sätestatud tingimuste täitmist. Kui teadusvaldkonnas puudub eetikakomitee, siis kontrollib nõuete täitmist Andmekaitse Inspektsioon.“

4. Eelnõu § 9. Isikuandmete töötlemine pärast andmesubjekti surma

Eelnõu § 9 lg 2 punktide 1 ja 4 kohaselt on pärast andmesubjekti surma tema isikuandmete töötlemine lubatud andmesubjekti pärija nõusolekul, välja arvatud juhul, kui: 1) isikuandmete töötlemiseks ei ole nõusolekut vaja; ning 4) isikuandmete töötlemine toimub muul õiguslikul alusel. Eelnõu § 9 lg 4 täpsustab eraldi, millal pole nõusolekut vaja. Mulle tundub, et eelnõu § 9 lg 2 punkt 4 hõlmab ka sama lõike punkti 1, mistõttu teen **ettepaneku** jätta välja selle lõike punkt 1.

5. Eelnõu § 10. Isikuandmete töötlemine seoses võlasuhte rikkumisega

- 5.1. Esmalt pean märkima, et toetan eelnõu § 10 lõike 1 sõnastust, kuna see annab selgust, millisel konkreetsel eesmärgil on võimalik võlasuhte rikkumisega seotud isikuandmeid töödelda.
- 5.2. Eelnõu § 10 lg 2 punkti 5 kohaselt ei ole sel eesmärgil isikuandmete kogumine ja kolmandale isikule edastamine lubatud, kui „kohustuse rikkumise lõppemisest on möödunud rohkem kui viis aastat.“
- 5.3. Esmalt märgin, et seda temaatikat reguleerib kehtiva IKS § 11 lg 7 punkt 4, mis on sisuliselt samas sõnastuses – v.a., et hetkel on viie aasta asemel kolm aastat.
- 5.4. Eelnõu seletuskirjas on lihtsalt märgitud, et seda tähtaega on pikendatud, kuid ei ole põhjendatud selle tähtaja pikendamist. Leian, et selle punkti sõnastamine selles sõnastuses ei ole kohane, kuna reaalses elus tähendab see, et võlaandmeid võidakse töödelda kuni 15 aastat.
- 5.5. Hetkel kehtiva olukorra ilmestamiseks selgitan järgmist. AKI on maksehäirete avaldamise juhendis võtnud kohtupraktikast tulenevalt seisukoha, et maksimaalselt võib avaldada maksehäire andmeid kuni 13 aastat.¹ Samas reaalses elus ei pruugi selline tähtaeg juba hetke praktika kohaselt olla proportsionaalne, mistõttu tuleb sätestada selgemalt, kui kaua on lubatud neid andmeid avaldada kolmandatele isikutele. AKI soov on, et maksehäiretesse sattunud andmesubjekte koheldakse sarnaselt, sh et sellega seotud maksekäitumise andmeid ei oleks võimalik avaldada liiga kaua aega. Sisuliselt on käesoleval hetkel võimalik neid andmeid avaldada osaliselt 3 ning teatavatel juhtudel maksimaalselt 13 aastat. Leian, et 13 aastat on ebamõistlikult pikk aeg. See muudatus omakorda ei võta võlausaldajatelt õiguse kasutada võlgniku suhtes muid õiguskaitsevahendeid – nt nõuda võlga sisse kohtu kaudu. Selle muudatusega seonduvalt tuleks ka teha muudatused krediitiasutuste seaduses, kuna ka seal on sarnases sõnastuses säte sees.
- 5.6. Teen ettepaneku muuta selle punkti sõnastust nii, et võlasuhtega seotud isikuandmete töötlemise keeld on seotud konkreetse rikkumise toimumise ajaga.

¹ Maksehäirete avaldamise juhend -

http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/maksehäirete_avaldamine.pdf, § 4.

5.7. Seetõttu teen **ettepaneku** muuta selle punkti sõnastust järgnevalt: „kohustuse rikkumisest on möödunud rohkem kui viis aastat“.

6. **Eelnõu täiendamine kaamerate kohta käiva paragrahvi § 10.1**

6.1. Kehtiv IKS § 14 lg 3 sätestab erisused, kuidas toimub teavitamiskohustuse täitmine, kui kasutatakse turvakaamerat isikute ning vara kaitseks – selleks peab olema selge teavitus jälgimisseadmestike kasutamise kohta ning ka teave isikuandmete töötleja isiku kui ka tema kontaktandmete kohta. Käesolev eelnõu seda aspekti ei reguleeri, mistõttu tuleks kõigi turvakaamerate korral täita üldmääruse art 12-14 nõuded, et toimuks inimese teavitamine tema isikuandmete töötlemisest.

6.2. AKI soov on, et säilitatakse sarnane regulatsioon nagu on kehtiva IKS § 14 lõikes 3 – ennekõike, et toimuksid erisused teavitamiskohustuse täitmise osas. Sellise erisuse tekitamine on kooskõlas ka üldmääruse art 23 lg 1 punktiga i.

6.3. Samuti ei ole eelnõus reguleeritud kehtiva IKS § 11 lõige 8 ehk avalikus kohas jäädvustamine selle avalikustamise eesmärgil. Leian, et sellekohaste sätete reguleerimata jätmine põhjustaks ebamõistlikku koormust isikule, kes soovib avalikus kohas toimuvat jäädvustada ning avalikustada.

6.4. Turvakaamerate ga seonduvalt juhin ka tähelepanu probleemile, et avaliku sektori osas ei ole konkreetset selget õiguslikku alust, mille alusel oleks võimalik turvakaameraid kasutada – erasektoris võib selleks õiguslikuks aluseks olla näiteks õigustatud huvi (üldmääruse art 6 lg 1 punkt f) ning teatavates olukordades ka juriidiline kohustus (üldmääruse art 6 lg 1 punkt c). Avalik sektor seevastu ei saa kasutada õigustatud huvi isikuandmete töötlemise alusena ning on kaheldav, kas selline juriidiline kohustus on mõnes eriseaduses määratletud. Samuti on küsitav, kas selline isikuandmete töötlemine saaks toimuda üldmääruse art 6 lg 1 punkti d alusel (eluliste huvide kaitseks), kuna üldmääruse põhjenduspunkt 46 ilmestab seda õiguslikku alust kui nõ viimast õiguslikku alust, mida oleks võimalik kasutada. Sellise kaamera kasutamine ei ole ka seotud korra kaitse seaduses sätestatud kaamerate kasutamisega, kuna nende kaamerate kasutamise eesmärk on teine ning neid tohivad kasutada ainult politsei ning kohalikud omavalitsused. Seetõttu tuleb avaliku sektori osas teha turvakaamerate osas selgeks, mis on nende kasutamise õiguslikuks aluseks. Kui üldmääruse artikliga 6 vastavuses õiguslikku alust pole, siis tuleb hinnata vajadust mõnes eriseaduses see ära reguleerida.

6.5. **Ettepanek:** lisada eelnõusse eelnõu § 10 järel eraldi paragrahv järgmises sõnastuses:
„§ xx. Kaamerate kasutamine.

(1) Kui isikuandmeid edastatavat või salvestatavat kaamerat kasutatakse üksnes isikute ja vara kaitse eesmärgil, siis tuleb andmesubjekti teavitamiskohustuse täitmiseks piisavalt selgelt teatavaks teha teave kaamera kasutamise, isikuandmete töötleja nime ning kontaktandmete kohta.

7. Kui avalikus kohas toimuvat soovitakse heli- või pildimaterjalina jäädvustada, siis tuleb andmesubjekti teavitada sellises vormis, mis võimaldab tal heli- või pildimaterjali jäädvustamise faktist aru saada ja enda jäädvustamist soovi korral vältida. Teavitamiskohustus ei kehti avalike ürituste puhul, mille avalikustamise eesmärgil jäädvustamist võib mõistlikult eeldada“

8. **Eelnõu § 11 - eelnõu 4. peatüki kohaldamisala**

8.1. Eelnõu § 11 lõike 2 kohaselt ei kohaldata uue IKS-i 4. peatükki (millega võetakse üle direktiiv) riikliku järelevalvemenetluse läbiviimisele, sh on eelnõu seletuskirjas märgitud, et siin on mõeldud korra kaitse seaduse kohast riiklikku järelevalvemenetlust. Samas on selle menetlusliigi kõrval ka olemas Vabariigi Valitsuse seaduse alusel toimuv haldusjärelevalvemenetlus ning praeguse eelnõu järgi ei ole selge, kas haldusjärelevalvemenetlusele kohaldub ka eelnõu 4. peatükk – eelduslikult ei peaks ta olema sellele kohaldatav.

8.2. Teen **ettepaneku** täiendada eelnõu § 11 lõiget 2 ja sõnastada see järgmiselt: (2) Käesolevat peatükki ei kohaldata isikuandmete töötlemisele riikliku ega haldusjärelevalve teostamisel."

9. Eelnõu § 16. Isikuandmete säilitamine

9.1. Lõike 2 sõnastusest võib jääda mulje, et säilitamise tähtaega on lubatud pikendada määramata arv kordi ning võiks arvata, et isegi kauem kui on juba mõne eriseaduses sätestatud säilitamistähtaeg. Seetõttu teen ettepaneku muuta eelnõu § 16 lõike 2 lõpp järgnevalt: „juhul, välja arvatud, kui säilitamise tähtaeg on sätestatud seaduses või määruses.“ Sel moel ei ole võimalik säilitamise tähtaega pikendada kauemaks kui on õigusaktis määraletud tähtaeg.

9.2. Lõikest 4 jääb mulje justkui volitatud töötlejad ei peaks isikuandmeid jäädavalt kustutama, kuid reaalsuses peab ka tema seda tegema – sageli teostab seda volitatud töötleja vastutava töötleja eest. Seetõttu teen **ettepaneku** sõnastada lõige 4 järgnevalt: „(4) Kui isikuandmete säilitamise tähtaeg lõpeb, on vastutav ning volitatud töötleja kohustatud isikuandmed jäädavalt kustutama. Selleks peavad vastutav ning volitatud töötleja rakendama nõuetekohaseid õiguslikke ja tehnoloogilisi meetmeid.“

10. Eelnõu § 21. Andmesubjektile kättesaadavaks tehtav teave

10.1. Teen **ettepaneku** muuta eelnõu § 21 lg 2 punkti 5 ning teha seda sõnastuses: „teave andmesubjekti õiguse kohta andmesubjekti õiguste rikkumise korral esitada kaebus Andmekaitse Inspeksioonile või kohtule, kui seaduses ei ole sätestatud teistsugust vaidlustamise korda“.

10.2. Põhjendus: sõnastuse eeskujuks on võetud IKS § 22. Lisaks AKI-le on õiguskaitseasutuse tegevuse osas üldine pädevus kontrollida nende tegevust ka halduskohtul. Seetõttu tuleb anda andmesubjektile teave, et soovi korral saab ta pöörduda oma õiguste kaitseks halduskohtusse. Samuti on võimalik, et eriseaduses on sätestatud erikord teatavates olukordades – nt kriminaalmenetluse seadustikus olukorras, kus isikule ei anta juurdepääsu temaga seotud toimikule; või nt vangistusseaduse järgi toimuvad vaidlustused jne. Ka eelnõus endas on lähtunud mõttest, et andmesubjekt saaks oma õigusi kaitsta nii AKI-s kui ka kohtus – vt eelnõu § 23 lg 4, § 24 lg 7; samuti vt käesoleva kirja kommentaare eelnõu § 23 ja § 27 osas.

11. Eelnõu § 23. Andmesubjekti õigus saada teavet ja enda kohta käivaid isikuandmeid

11.1. Teen **ettepaneku** muuta eelnõu § 23 lg 1 punkti 1 sõnastust järgnevalt: „tema kohta käivad isikuandmed ja asjaomaste isikuandmete liigid;“. Sellega kasutatakse sama sõnastust, mis on direktiivis (art 14 punkt b) kui ka üldmääruses (art 15 lg 1 punkt b) ning tagatakse sama termini kasutamine

11.2. Teen **ettepaneku** muuta eelnõu § 23 lg 1 punkti 7 sõnastust järgnevalt: „õiguse esitada kaebus Andmekaitse Inspeksioonile või kohtule ning Andmekaitse Inspeksiooni kontaktandmed.“ Põhjendus: vt eelnõu § 21 muutmise osas antud põhjendusi.

12. Eelnõu § 26. Andmesubjekti õiguste teostamise kord

12.1. **Ettepanek:** muuta lõike kaks sõnastust ning asendada sõnad „ühe kuu“ sõnadega „30 kalendripäeva“. Sel juhul on paremini selge, mis aja jooksul tuleb neid toiminguid teostada.

12.2. **Ettepanek:** Lõikes 3 on märgitud, et teatud olukorras on võimalik küsida „mõistlike kulude hüvitamist“. Seletuskirjas on märgitud, et „[m]õistlike kulude hüvitamiseks vajalike kulude hüvitamiseks tuleb lähtuda seaduses, eelkõige avaliku teabe seaduses (AvTS) sätestatud teabenõude täitmise kulude katmise korrast“. Märgin, et hetkel reguleerib AvTS nõ igaühe õigust esitada teabenõue avaliku teabe saamiseks, kuid kui isik soovib enda kohta käivaid isikuandmeid, siis kohtupraktika kohaselt ei kohaldu AvTS, vaid IKS. Seadusandluses on nii IKS-i kui AvTS-i

vastavad sätted ühesugused (sama summa on võimalik võtta paber kandjal teabe väljastamisel alates 21. leheküljest; sama vastamistähtaeg ehk 5 tööpäeva), kuid hetkel ei ole andmesubjekti õiguste teostamise korral AvTS selles osas kohaldatav. Samuti juhin tähelepanu, et kui seadusandluses soovitakse reguleerida mõistliku kulude hüvitamise aspektid, siis on kasulik kas: a) määratleda sellise taotluse lahendamine konkreetse summaga; b) või anda suunised, kuidas tuleb seda summat määratleda.

- 12.3. **Ettepanek:** lisada lõikesse 3 lause: „Vastutav töötaja on taotluse puhul kohustatud hindama, kas taotlus on selgelt põhjendatu või ülemäärane ning seda ka andmesubjektile põhjendama.“ Selle kohustus seaduses sätestamine tagab paremini andmesubjekti õiguste kaitse, kuna talle tuleb selgitada, miks on tegemist põhjendatu või ülemäärase taotlusega. Kui andmesubjektile saabuks vastus, et tema taotlusega ei tegeleta, kuna tegemist on põhjendatu taotlusega, kuid konkreetsemaid selgitusi pole lisatud, siis ei pruugi olla selge, mis põhjusel tema taotlusega ei tegeleta. Sel juhul see vaidlus eskaleeruks kas AKI-s, kohtus või selle vastuse andnud õiguskaitseasutuses, kuigi selle oleks saanud ära hoida juba koheselt.
- 12.4. Tasu määramise osas tuleb ka ilmselt eelnõus (või eriseadustes) ära määratleda, kas seda tasu võidakse küsida kõigi taotluste korral või mitte. Ilmselt ei ole näiteks vajadust selle järele, kui andmesubjekt soovib enda andmete parandamist ja kustutamist (direktiivi art 16); või kui teda teavitatakse tema isikuandmetega seotud rikkumisest (direktiivi art 31). Tasude võtmisega seonduvalt juhin tähelepanu, et eelnõus ei ole sisustatud üldmääruse art 12 lõikes 5 märgitud tasu võtmise temaatikat.
- 12.5. **Ettepanek:** muuta või täiendada eelnõud ja/või seletuskirja arvestades eelnevalt tehtud märkusi.

13. Eelnõu § 27. Andmesubjekti õigus pöörduda Andmekaitse Inspektsiooni poole

- 13.1. **Ettepanek:** sõnastada § 27 pealkiri järgnevalt: „Andmesubjekti õigus pöörduda Andmekaitse Inspektsiooni ja kohtu poole“. Seotud juba eelnevalt toodud mõttega (vt eelnõu § 21 ja 23 muutmise osas tehtud põhjendusi), et lisaks AKI-le on andmesubjektil võimalik oma õigusi kaitsta ka kohtus.
- 13.2. **Ettepanek:** sõnastada lõike 1 lauselõpp järgnevalt: „...pöörduda kaebusega Andmekaitse Inspektsiooni või kohtusse, kui seaduses ei ole sätestatud teistsugust vaidlustamise korda.“ Selles osas olen ka eelnevalt märkinud põhjendused – vt eelnõu § 21 ja § 23 osas toodud selgitusi.

14. Eelnõu § 30. Kaasvastutavad töötajad

- 14.1. Teen **ettepaneku** muuta lõike 2 lõppu järgnevalt: „sõlmitud kirjalikus või kirjalikult taasesitatavas lepingus“.
- 14.2. Põhjendus: muudatus on vajalik, et kaasvastutavate töötajate korral oleks paremini selge, kes millise andmetöötluse eest vastutab. Kui see kokkulepe on kirjalikult või sellega võrdsustatud vormis koostatud, siis on vähem vaidlusi kohustuste olemasolu ja ulatuse osas. Kui selline leping või kokkulepe on sõlmitud suuliselt, siis on kaasvastutavatel töötajatel raskendatud tõendada nii andmesubjektile kui ka järelevalveasutusele, kes mis isikuandmete töötamise osas vastutab. Samuti märgin, et ka üldmääruse art 28 lg 9 kohaselt peab samasisuline kokkulepe olema kirjalik, sh elektroonilisel kujul.

15. Eelnõu § 33. Isikuandmete töötlemise nõuded

- 15.1. Teen **ettepaneku** lugeda eelnõu selle sätte tekst lõikeks 1 ning lisada lõige 2 sõnastuses: „Vastutav ja volitatud töötaja peavad tagama oma alluvuses isikuandmeid töötlevate isikute väljaõppe isikuandmete kaitse alal.“
- 15.2. Põhjendus: sellega säilitatakse õiguskaitseasutuste osas kohustus tagada oma töötajatele ning ametnikele piisav väljaõpe isikuandmete kaitse alal, sh säilitatakse kehtiva IKS § 26 lg 3 nõue.

15.3. Selle muudatusega seonduvalt pean märkima, et sellekohast erisätet ei ole ette nähtud üldmääruses – seetõttu tuleks ilmselt mõelda, millises õigusaktis võidakse see kohustus ka üldmääruse kohaldamisalasse jäävate olukordade puhul reguleerida. Kui seda aspekti ei reguleerita eelnõus, siis ilmselt tasuks neid muudatusi viia sisse töölepingu seadusesse ning avaliku teenistuse seadusesse.

16. Eelnõu § 35. Logimine

16.1. Eelnõu lõikes 3 on märgitud, et logisid on mh võimalik kasutada „isikuandmete terviklikkuse“ tagamiseks. Direktiivi artiklis 25 on kasutatud mõistet „terviklus“, mitte „terviklikkus“. Seetõttu teen **ettepaneku** asendada selles lõikes sõna „terviklikkuse“ sõnaga „tervikluse“.

16.2. Eelnõu lõikes 5 on märgitud, et vastutav töötleja kehtestab logide säilitamise tähtajad. Kui tegemist on andmekogudega, siis üha enam on andmekogude pidamisega seotud logide pidamine reguleeritud andmekogu põhimääruses ehk vastutaval töötlejal ei ole võimalik seda ise määratleda. Samuti ei ole selge, kas sel juhul määratleb vastutav töötleja ka volitatud töötleja eest tema logide säilitamise tähtajad? Samuti pole seletuskirjas ka suuniseid, mida peaks arvestama logide säilitamistähtaja määramisel. Seda teemat on AKI sisustanud andmekogude juhendi peatükis 4.5.²

16.3. Teen **ettepaneku** muuta selle lõike sõnastust järgnevalt: „Vastutav töötleja kehtestab logide säilitamise tähtajad, kui seaduses või määruses ei ole säilitamistähtaega määratud.“

17. Eelnõu § 36. Isikuandmete töötlemise toimingute registreerimine

17.1. Teen **ettepaneku** sõnastada eelnõu § 36 pealkiri järgnevalt: „Isikuandmete töötlemise ülevaade“. Põhjendus: oma olemuselt pole direktiivi art 24 ning üldmääruse art 30 järgi teostatav dokumentatsioon mingite logide ega ülemäära detailse dokumentatsiooni pidamine, vaid selle eesmärgiks on isikuandmete töötlemise kaardistamine ning sellest ülevaate saamine. Seetõttu tuleks vastava sätte pealkirja muuta, et see vastaks rohkem selle sisule.

17.2. Juhin tähelepanu, et eelnõu § 36 lg 1 punktis 5 on märgitud „isikuandmete kategooriate kirjeldus“ – samas on üldmääruse art 30 lg 1 punktis c ning direktiivi art 24 lg 1 punktis d märgitud, et tegemist on „isikuandmete liikide kirjeldusega“. Teen **ettepaneku** sõnastada see punkt direktiivi art 24 lg 1 punkti d järgi, et oleks kasutusel sama termin.

17.3. § 36 lg 1 punkt 9 määratleb, et võimaluse korral tuleb eriliigiliste isikuandmete kustutamiseks ette näha tähtajad. Leian, et on põhjendamatu seda piiritleda tingimusega „võimaluse korral“ ning ainult eriliigiliste isikuandmetega. Kuna isikuandmete töötleja peab niikuinii ära määratlema isikuandmete (sh eriliigiliste isikuandmete) säilitamistähtajad, siis on kasulikum mitte eristada eriliigilisi ja nõ tavalisi isikuandmeid. Sel moel on isikuandmete töötlejal ka parem ülevaade, mis andmeid ning mis ajal peab ta kustutama. Teen **ettepaneku** see punkt sõnastada järgnevalt: „isikuandmete, sh eriliigiliste isikuandmete kustutamiseks ette nähtud tähtajad“.

18. Eelnõu § 37. Andmekaitsealane mõjuhinna

18.1. Eelnõus ei ole direktiivi art 28 lõike 2 kohast sätet – teen **ettepaneku** sellekohane säte lisada eelnõusse või mõnda eriseadusesse.

18.2. **Ettepanek**: lisada eelnõu § 37 lg 2 punkt 5 sõnastuses: „jääkriski olemasolul nende sisu ning selgitused, miks ei ole neid võimalik maandada“. Sel juhul on nii järelevalveasutusele kui ka isikuandmete töötlejale selgem ülevaade, mis teema osas

² AKI andmekogude juhend – kättesaadav
http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/Andmekogude%20juhend.pdf

on probleemid. Jääkriski all on mõeldud neid riske andmesubjektile, mis on mingil põhjusel jäänud maandamata ehk selle riski maandamiseks ei rakendata meetmeid kas täiel määral või osaliselt.

19. Eelnõu § 38 – eelnev konsulteerimine Andmekaitse Inspeksiooniga

- 19.1. **Ettepanek:** lugeda kavandatav eelnõu § 38 lg 2 punkt 6 punktiks 7 ning lisada punkt 6 sõnastuses: „ülevaade riskidest, mille osas meetmeid ei võetud koos põhjendustega, miks seda ei tehtud“.
- 19.2. Põhjendus: sel moel on nii AKI-le kui ka andmetöötlejale parem ülevaade sellest, mis on need nõ jääkriskid, mis on jäänud maandamata.

20. Eelnõu § 39. Andmekaitse spetsialisti määramine

- 20.1. Direktiivi art 32 lõike 4 kohaselt tuleb direktiivi mõistes andmekaitseametniku kontaktandmed teatada ka AKI-le, kuid sellekohaseid sätteid ei ole eelnõusse sisse toodud.
- 20.2. **Ettepanek:** lisada eelnõu teise lõike juurde lause: „Õiguskaitseasutus edastab andmekaitseametniku kontaktandmed Andmekaitse Inspeksioonile selleks ette nähtud kanali kaudu.“. AKI annab avalikkusele teavet, mis kanaleid on võimalik kasutada.

21. Eelnõu § 40. Andmekaitse spetsialisti ülesanded

- 21.1. Isikuandmete kaitse on avaliku sektori osas paratamatult seotud ka avaliku teabe seaduse ja selle kohaldamisalaga. Seetõttu peaks sellekohane kompetents olema ennekõike ka andmekaitse spetsialistil, mistõttu peaksid andmekaitse spetsialisti tööülesanded hõlmama ka avaliku teabe alast teavitus- ja nõustamistööd.
- 21.2. Lõike 1 punktis 2 on märgitud, et andmekaitse spetsialisti ülesandeks on ka, et ta „tagab kooskõla käesoleva seaduse, vajaduse korral muude Euroopa Liidu või liikmesriikide andmekaitse normidega ja vastutava töötaja sise-eeskirjadega, mis käsitlevad isikuandmete kaitse põhimõtteid, isikuandmete töötlemises osalevate ametnike ja töötajate teadlikkuse suurendamist ja koolitamist;“. Juhin tähelepanu, et direktiivi art 34 punktis b on kirjas, et ta jälgib nende nõuete täitmist, mitte ei taga seda. Samuti tekib küsimus, kuidas ta saab tagada seda vastavust, kui eelduslikult ei ole tema pädevuses muuta asutuse tööprotsesse – seda saab ennekõike otsustada asutuse juht. Direktiivi art 34 punktis b on ka kirjas, et ta teostab ka teatavas osas auditeerimist, kuid seda ülesannet ei ole eraldi ülesandena välja toodud.
- 21.3. **Ettepanek:** sõnastada eelnõu § 39 lg 1 punktid 1 ja 2 järgnevalt:
"1) teavitab ja nõustab õiguskaitseasutust ning tema ülesandel isikuandmeid töötlevaid ametnikke või töötajaid seoses nende kohustustega, mis tulenevad käesolevast seadusest, avaliku teabe seadusest ja muudest Euroopa Liidu või liikmesriikide andmekaitse normidest;
2) jälgib kooskõla käesoleva seaduse, avaliku teabe seaduse, vajaduse korral muude Euroopa Liidu või liikmesriikide andmekaitse normidega ja vastutava töötaja sise-eeskirjadega, mis käsitlevad isikuandmete kaitse põhimõtteid, isikuandmete töötlemises osalevate ametnike ja töötajate teadlikkuse suurendamist ja koolitamist, ning seonduva auditeerimist;“.

22. Eelnõu § 41. Andmekaitse spetsialisti ametiseisund

- 22.1. Eelnõu § 41 lõikes 3 on viidatud, et andmekaitse spetsialisti ametiseisundile kohaldatakse ka üldmääruse artikli 38 lõiget 3, 4, 5, ja 6 sätestatud. Samas eelnõu § 40 lõige 3 kordab juba üldmääruse art 38 lõiget 6.
- 22.2. **Ettepanek:** jätta välja eelnõu § 41 lõikest 3 viide üldmääruse art 38 lõikele 6.
Alternatiiv: jätta välja eelnõu § 40 lõige 3.

23. Eelnõu § 42. Isikuandmete töötlemise turvameetmed

23.1. Eelnõus on märgitud, et vastutav ja volitatud töötleja on kohustatud võtma ja rakendama organisatsioonilisi ja tehnilisi turvameetmeid isikuandmete kaitseks. Kehtiva IKS § 25 lõike 1 järgi peavad isikuandmete töötlejad lisaks neile meetmetele kasutusele võtma ka füüsilisi turvameetmeid isikuandmete kaitseks.

23.2. Teen **ettepaneku** säilitada see olukord ehk muuta eelnõu § 42 algust järgnevalt: „Vastutav ja volitatud töötleja on kohustatud võtma ja rakendama organisatsioonilisi, füüsilisi ja tehnilisi turvameetmeid isikuandmete kaitseks, et“.

24. Eelnõu § 43 – Andmekaitse Inspektsiooni teavitamine isikuandmetega seotud rikkumisest

24.1. AKI soovib vähendada halduskoormust avaliku sektori osas seda nii AKI-ga suhtlemisel kui ka AKI-s endas. Seetõttu on AKI soov, et edaspidiselt teavitatakse isikuandmete töötlemisega seotud rikkumistest vastavate kanalite kaudu, mis hõlbustavad selle teavituse menetlemist. AKI annab avalikkusele teavet, mis kanaleid on võimalik kasutada – näiteks on kavas luua sellekohane iseteeninduskeskkond.

24.2. Eelnõu §-st 43 on välja jäänud direktiivi art 30 lõige 4 ehk võimalus esitada teavet rikkumise kohta järk-järgult.

24.3. **Ettepanek:** sõnastada eelnõu § 43 lõige 1 järgnevalt:

„(1) Kui isikuandmetega seotud rikkumine kujutab endast tõenäoliselt ohtu füüsilise isiku õigustele ja vabadustele, teatab vastutav töötleja rikkumisest Andmekaitse Inspektsioonile viivitamata, võimaluse korral 72 tunni jooksul pärast sellest teada saamist kasutades selleks ette nähtud elektroonilist kanalit. Juhul ja niivõrd, kui teavet ei ole võimalik esitada samal ajal, võib teabe esitada järk-järgult ilma põhjendamatu viivitusega.“

24.4. Eelnõu § 43 lg 3 punktis 1 on märgitud, et rikkumisteates tuleb mh esitada ka „asjaomaste isikuandmete kategooriad ja ligikaudne arv“. Ka direktiivi art 30 lg 3 punktis a on märgitud, et tegemist on isikuandmekirjete liikidega. Teen **ettepaneku** läbivalt kasutada „kategooriate“ mõiste asemel mõistet „liigid“ ehk asendada selles punktis sõna „kategooriad“ sõnaga „liigid“.

25. Eelnõu § 48 - kolmandas riigis olevale vastuvõtjale edastamisest

Ettepanek: asendada lõike alguses olevad sõnad „võib edastada“ sõnadega „võib üksikult ja konkreetsel juhtumil edastada“. Sel moel on sõnastus rohkem kooskõlas direktiivi 39 lõikega 1. Sel moel ilmneb eelnõu sättes paremini, et tegemist on konkreetse juhtumi raames toimuva isikuandmete edastamisega.

26. Eelnõu § 53 – Andmekaitse Inspektsiooni juhi ametisse nimetamine ja ametist vabastamine

26.1. **Ettepanek:** lisada lõikesse 1 lause: „Kui Riigikogu põhiseaduskomisjoni seisukohaga ei arvestata, peab seda põhjendada.“. Sel moel säilitatakse kehtiva IKS § 36 lõikes 2 toodud olukord.

26.2. Lõikes 2 on määratletud, millal tuleb ära kuulata Riigikogu põhiseaduskomisjoni seisukoht, kui soovetakse AKI juht ennetähtaegselt ametist vabastada. IKS § 36 lõige 6 määratleb hetkel, millal seda arvamust ei ole vaja – samas eelnõu kohaselt on vajalik sisuliselt kõigil juhtudel seda teha (isegi siis, kui ametist lahkumine on omal soovil, ametiaja lõppedes, surma korral jne). **Ettepanek:** tuua selle lõikesse lisalause sõnastuses: „Riigikogu põhiseaduskomisjoni seisukoha küsimine ei ole vajalik, kui vabastamine toimub omal soovil, ametiaja lõppemise tõttu, süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisel või kui ilmneb asjaolu, mis seaduse kohaselt välistab isiku peadirektoriks nimetamise.“.

27. Eelnõu § 54 – Andmekaitse Inspektsiooni pädevus sertifitseerimisasutuste akrediteerimisel

- 27.1. Eelnõus ei ole märgitud võimalust sertifitseerimisasutuse akrediteerimisel küsida akrediteeritavalt tasu. Akrediteerimine on töömahukas ekspertteadmisi eeldav toiming, mida eelduslikult esineb harva, mis on ette planeerimatud ning mis soodustavad sertifitseerimisasutusena tegutseva ettevõtte majandustegevust. Pole mingit põhjust, miks taoline klassikaline loamenetlus peaks toimuma tasuta. Seetõttu leian, et selle ülesande täitmiseks võiks nõuda mõistlikku tasu kui avalik-õiguslikku koormatist, mis laekub AKI eelarvesse. Iseasi on, kas selle tasu suurus määratletakse eelnõus või antakse kriteeriumid, mille alusel on võimalik seda tasu määratleda.
- 27.2. Tasu määramisega seonduvalt tooksin paralleeli ISKE auditite valguses toimuva auditeerimise maksumusega, mida on analüüsitud küberturvalisuse seaduse eelnõu seletuskirjas³ (lk 42). Selle kohaselt olevat üksiku andmekogu auditi hind hinnanguliselt 3100 eurot. Sarnane maksimumsumma võiks olla ka AKI kulude katmisega seonduvalt.
- 27.3. Seetõttu teen **ettepaneku** lugeda eelnõu § 54 tekst lõikeks 1 ning lisada lõike 2 sõnastuses:
- „(2) Andmekaitse Inspeksioonil on õigus sertifitseerimisasutuse akrediteerimisel küsida akrediteerimise eest mõistlikku tasu, mis katab akrediteerimisega kantud kulutused ning mis laekub Andmekaitse Inspeksiooni eelarvesse. Maksimaalne tasu suurus on 3100 eurot.“.

28. Eelnõu § 55 – Andmekaitse Inspeksiooni pädevus riikliku ja haldusjärelevalve teostamisel

- 28.1. Euroopa Liidu andmekaitseõigus ei hõlma liikmesriigi julgeoleku valdkonda, kuid liikmesriik ise võib teisiti otsustada. Eesti tänase IKS kehtivusalast ning AKI järelevalvepädevusest on riigisaladuse töötlemine välistatud (v.a. piiriüleste infosüsteemide osas tehtud erandid). Uus eelnõu seda välistust ei sisalda, seega on riigisaladuse töötlemine kaetud uue IKS-ga – eelnõu seletuskirja kohaselt uue IKS-i 4. peatükiga. Seega laiendatakse AKI järelevalvepädevust isikuandmete töötlemisele kogu riigisaladuse osas.
- 28.2. Selle tulemusena tekib olukord, kus nii AKI kui ka õiguskantsler teostavad riigisaladusega seonduva osas järelevalvet – tekib dubleeriv-konkureeriv järelevalve. Selle tulemusena suureneb ka AKI järelevalveõigus, kuid sellekohast lisaressurssi eelnõu ette ei näe ning AKI ei osanud seda ka prognoosida eelnõule esialgse sisendi andmisel. Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et AKI hindas oma tööjõuressursi suurenemise vajalikkust kahe ametikoha võrra, kuid selle hinnangu andmisel ei arvestatud riigisaladuse osas järelevalvepädevuse laienemisega. Ma eeldasin, et riigisaladuse osas jääb AKI-le samas mahus järelevalvepädevus nagu on kehtivas IKS-s.
- 28.3. **Ettepanek:** soovitan eelnõus taastada tänase IKS-i erandid EL piiriüleste infosüsteemide pidamise järelevalve huvides ning riigisaladuse järelevalve osas. Selleks lisada eelnõu § 55 lõike 1 järele eraldi lõige sõnastusega:
- „(xx) Andmekaitse Inspeksioon teostab käesoleva seaduse kohaselt järelevalvet isikuandmeid sisaldava riigisaladuse töötlemise üle järgnevatel õigusaktides sätestatud juhtudel ja ulatuses:
- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu (EL) määrus nr 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK (nn Europoli määrus);
 - 2) 1990. aasta 19. juulil allakirjutatud konventsioon, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel sõlmitud Schengeni lepingut kontrolli järkjärgulise

³ Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/61815f7a-1025-4aca-9b0e-d9cf97337e59/Küberturvalisuse%20seadus>.

kaotamise kohta nende ühispiiridel (Schengeni konventsioon).

29. Eelnõu § 58 – haldusjärelevalve erisused

29.1. Eelnõus on haldusjärelevalvemenetluse osas viidatud, et vastavalt üldmääruse art 83 lõikele 7 ning Vabariigi Valitsuse seaduse alusel tehtava ettekirjutuse täitmata jätmise korral on AKI-l võimalik nõuda teenistusliku järelevalve või distsiplinaarmenetluse algatamist + reguleeritakse nende menetluste aspektid. Hetkel on eelnõu §-s 58 soovitud reguleerida IKS § 40¹ sisu, kuid eelnõus ei ole arvestatud kõiki haldusjärelevalvega seotud aspekte. Kuna allpool (vt eelnõu §-ga 59 tehtud märkused) on ka ettepanek ettekirjutuse olemuse sisustamiseks, siis esitan ka täiendused eelnõu § 58 lõike 1 sõnastuse osas.

29.2. **Ettepanek:** muuta eelnõu § 58 lõike 1 sõnastus järgnevalt (tehtav muudatus on alla kriipsutatud):

„(1) Andmekaitse Inspeksioon võib haldusjärelevalve teostamisel kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2016/679 artikli 58, artikli 83 lõikega 7 ning vastavalt Vabariigi Valitsuse seaduse §-des 75¹ ja 75² sätestatud antud ettekirjutuse täitmata jätmisel pöörduda ettekirjutuse saaja kõrgemalseisva asutuse, isiku või kogu poole teenistusliku järelevalve korraldamiseks või ametniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamiseks.“

30. Eelnõu § 59 – sunniraha määr

30.1. Eelnõu seletuskirjas on § 58 osas küll mainitud, et „ettekirjutuse all tuleb mõista üldmääruse art 58 sätestatud korraldust“, kuid mujal eelnõus ei ole ettekirjutuse olemust sisustatud. Samas ei ole tegemist piisavalt selge regulatsiooniga. Seetõttu leian, et ka ettekirjutuse temaatika (nii nagu on kehtiva IKS §-s 40) tuleb õigusselguse huvides konkreetsemalt eelnõus reguleerida.

30.2. Näiteks praegu teeb AKI haldusjärelevalves ettekirjutusi Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹ lõike 3 või 4, IKS §-de 32 lg 1, § 40 lg 1 ning § 33 lg 2 (nimetades ära vastava punkti) alusel. Riikliku järelevalve korral viidet Vabariigi Valitsuse seaduse vastavale sättele ei esitata.

30.3. **Ettepanek:** sõnastada eelnõu § 57 järgnevalt:

„§ xx. Andmekaitse Inspeksiooni ettekirjutus ning sunniraha määr.

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2016/679 artikli 58 kohased korraldused on käsitletavad ettekirjutustena.

(2) Andmekaitse Inspeksiooni ettekirjutuse täitmata jätmise korral on asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras rakendatava sunniraha kohaldamise igakordne ülemmäär kuni 20 000 000 eurot või ettevõtja puhul kuni 4 protsenti tema eelneva majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest, olenevalt sellest, kumb summa on suurem.“

31. 6. peatükk – vastutus

31.1. Olen jätkuvalt seisukohal, et Eestis tuleb õiguskorda sisse tuua haldustrahvi instituit ning mitte määrata üldmääruse ja eelnõu rikkumise korral väärteotrahv.⁴ Sellekohased pikemad seisukohad esitasin juba käesoleva eelnõu varasema kooskõlastuste käigus.⁵

31.2. Eelnõu peatükis on toodud erinevaid süüteokoosseisusid, kuid puuduvad süüteokoosseisud avaliku sektoriga seonduvalt, mis on seotud üldmääruse kohaldamisalas toimuva isikuandmete töötlusega. Esmapilgul tundub, et kui ametnik

⁴ AKI peadirektori memo haldustrahvidest – kättesaadav: http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/memo-haldustrahvid.pdf.

⁵ AKI peadirektori 21.12.2017 arvamus isikuandmete kaitse seaduse eelnõule, konkreetsemalt selle kirja punktid 63-63.4. – kättesaadav: http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/eelnouule_arvamuse_avaldamine_-_uus_iks.pdf.

Raavo Palu raavo.palu@aki.ee